

**Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach
konkursu i wykaz literatury obowiązującej uczestników
oraz stanowiącej pomoc dla nauczyciela**

Konkurs tematyczny pt. „Akcja *Burza*. Armia Krajowa w walce o niepodległość przeciw dwóm totalitaryzmom” dla uczniów szkół podstawowych województwa małopolskiego w roku szkolnym 2023/2024

1. Cele konkursu:

- 1) zainteresowanie uczniów najnowszą historią Polski i Polaków, ze szczególnym uwzględnieniem okresu II wojny światowej;
- 2) odkrywanie sylwetek uczestników walk o odzyskanie niepodległości przeciw niemieckim i sowieckim okupantom w roku 1944;
- 3) pokazanie dalszych losów uczestników walk o odzyskanie niepodległości w latach zniewolenia sowieckiego i komunistycznego (z uwzględnieniem ziem wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej);
- 4) poznanie celów polityki Niemiec i ZSRS wobec Polski i Polaków w latach II wojny światowej;
- 5) poznanie kontekstu historycznego, przebiegu i zróżnicowanych form realizacji akcji „Burza”;
- 6) zrozumienie znaczenia akcji „Burza” dla prób odzyskania niepodległości Polski;
- 7) zachęcenie uczniów do poznawania historii walk Armii Krajowej w 1944 r. w najbliższym otoczeniu – gminy, powiatu, województwa;
- 8) objaśnienie różnicy pomiędzy prawowitymi władzami i strukturami państwowymi Rzeczypospolitej Polskiej a marionetkowymi władzami narzuconymi Polakom przez Stalina i formacjami utworzonymi przy Armii Czerwonej;
- 9) kształtowanie zrozumienia uniwersalnych przesłań wynikających z walki o wolność i niepodległość oraz poczucia dumy z dziedzictwa polskiej walki o odbudowę suwerennego państwa;
- 10) kształtowanie przywiązania do wolności obywateli i miłości Ojczyzny w dzisiejszych czasach, rozumienia jak wielką wartość stanowi własne niepodległe państwo;
- 11) zrozumienie jak wzorce odwagi i poświęcenia na rzecz innych w czasach wojny i zniewolenia powinny wpływać na zasady postępowania i życia w wolnym państwie w czasach pokoju,
- 12) rozwijanie umiejętności wyszukiwania i korzystania z informacji zawartych w różnych źródłach i publikacjach oraz ich krytycznej analizy.

2. Zakres wymaganej wiedzy obowiązujący na wszystkich etapach konkursu:

- 1) Polska jako członek koalicji antyniemieckiej;
- 2) organizacja i przejawy działalności Polskiego Państwa Podziemnego;
- 3) najważniejsze formy zbrojnej i cywilnej walki o niepodległość;
- 4) najważniejsi przywódcy struktur cywilnych Polskiego Państwa Podziemnego oraz dowódcy Sił Zbrojnych RP w Kraju (Armii Krajowej);
- 5) cele militarne i polityczne akcji „Burza” oraz moralne aspekty walki o wolność w ramach akcji „Burza”;
- 6) przebieg i skutki akcji „Burza”.

3. Wykaz literatury dla uczestników konkursu:

Etap szkolny:

1. Szkolne podręczniki do nauczania historii dopuszczone do użytku przez Ministerstwo Edukacji i Nauki – zagadnienia obejmujące temat konkursu.
2. A. Dziurok, M. Gałęzowski, Ł. Kamiński, F. Musiał, „Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski”, Warszawa 2023. [<http://www.polska1918-89.pl>]
  - Rozdział „Polskie Państwo Podziemne: konspiracja wojskowa i cywilna pod okupacją niemiecką i sowiecką” (str. 142-153);
  - Rozdział: „Postawy społeczeństwa polskiego wobec okupantów. Kultura polska w konspiracji”, (str. 154-163);
  - Rozdział „Akcja Burza i Powstanie Warszawskie” (str. 184-192);
  - Podrozdział „Sprawa polska w roku 1944” (str. 193-197);
  - Podrozdział: „Początek rządów komunistów” (str. 197-199)
  - Podrozdział: „Koniec Polskiego Państwa Podziemnego” (str.200-202);
  - Podrozdział „Przegrana wojna” (str. 203-206).
3. M. Korkuć, „Walcząca Rzeczpospolita 1939-1945”, Warszawa 2019
[\[https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/74890,Walczaca-Rzeczpospolita-19391945.html\]](https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/74890,Walczaca-Rzeczpospolita-19391945.html)
Rozdziały:
  - „Polskie Państwo Podziemne”
  - „Wolność - nie dla Polaków”

Etap rejonowy - literatura pomocnicza do ewentualnego wykorzystania podczas pisania pracy:

- *Armia Krajowa w dokumentach 1939-1945*, T. 3: kwiecień 1943 – lipiec 1944, red. T. Pełczyński et al., Wrocław 1990
- *Armia Krajowa w dokumentach 1939-1945*, T. 4: lipiec – październik 1944, red. T. Pełczyński et al., Wrocław 1991
- Józef Bandzo, *Tak było. Wspomnienia partyzanta 3. i 5. Wileńskiej Brygady AK*, wstęp Piotr Niwiński, Warszawa 2019
- *Władysław Bartoszewski, Dni walczącej stolicy. Kronika powstania warszawskiego*, Warszawa 2008
- Tadeusz Bór-Komorowski, *Armia Podziemna*, Warszawa 1994
- Tadeusz Bór-Komorowski, *Powstanie warszawskie*, Warszawa 2016
- Andrzej Chmielarz, *Włodzimierz Borodziej, Andrzej Friszke, Andrzej Krzysztof Kunert, Polska Podziemna 1939–1945*, Warszawa 1991
- Norman Davies, *Powstanie '44*, Kraków 2006
- Jan Erdman, *Droga do Ostrej Bramy*, Warszawa 1990
- Michał Fijałka, *27 Wołyńska Dywizja Piechoty Armii Krajowej*, Warszawa 1987
- Nikołaj Iwanow, *Powstanie warszawskie widziane z Moskwy*, Kraków 2010.
- Witold Janik, Sławomir Czuba, *Powstanie Warszawskie*, Komiks paragrafowy, Warszawa 2023
- Krzysztof Komorowski, *Armia Krajowa. Szkice z dziejów Sił Zbrojnych Polskiego Państwa Podziemnego*, Warszawa 2001
- Roman Korab-Żebryk, *Operacja wileńska AK*, Warszawa 1988
- Stefan Korboński, *Polskie Państwo Podziemne. Przewodnik po Podziemiu z lat 1939–1945*, Warszawa 2008
- Kazimierz Krajewski, *Na straconych posterunkach. Armia Krajowa na Kresach Wschodnich II Rzeczypospolitej*, Kraków 2015
- Kazimierz Krajewski, Tomasz Łabuszewski, *Powstanie Warszawskie. Fakty i mity*, Warszawa 2006
- Andrzej Krzysztof Kunert, *Kronika powstania warszawskiego*, Warszawa 2004
- Piotr M. Majewski, *Największa bitwa miejska II wojny światowej*, „Biuletyn IPN”. 8–9 (43–44), sierpień – wrzesień 2004

- *Materiały sympozjum nt.: Operacja zbrojna AK kryptonim Burza na ziemiach południowo-wschodnich II RP w 1944*, T. 7: Biblioteczka „Na Kresach Południowo-Wschodnich 1939-1945, Kraków 1994.
- *Marek Ney-Krwawicz, Armia Krajowa. Szkic Historyczny*, Warszawa 1999
- *Marek Ney-Krwawicz, Powstanie powszechne w koncepcjach i pracach Sztabu Naczelnego Wodza i Komendy Głównej Armii Krajowej*, Warszawa 1999
- Muzeum Powstania Warszawskiego, <https://www.1944.pl/>
- *Operacja "Burza" i Powstanie Warszawskie 1944*, pod red. Krzysztofa Komorowskiego, Warszawa 2008
- *Paweł Rokicki, Ku Ostrej Bramie. Wileńska i nowogródzka Armia Krajowa w obronie ziemi ojczyściej*, Warszawa 2016
- *Powstanie warszawskie 1944. Wybór dokumentów*, t. 1-3, Warszawa
- *Tomasz Strzembosz, Rzeczpospolita podziemna*, Warszawa 2000
- *Bolesław Tomaszewski, Jerzy Węgiński, Zarys Historii Lwowskiego Obszaru ZWZ-AK*, Warszawa 1981
- *Wacław Zagórski, Wicher wolności*, 2014
- *Janusz Kazimierz Zawodny, Powstanie Warszawskie w walce i dyplomacji*, Warszawa 1994
- *Janusz Kazimierz Zawodny, Uczestnicy i świadkowie powstania warszawskiego. Wywiady*, Warszawa 1994

Artykuły i materiały edukacyjne dostępne w Internecie:

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/168497,Marek-Galezowski-Akcja-Burza-i-Powstanie-Warszawskie.html>

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/seria-patroni-naszyc-ulic/188305,Powstancy-warszawscy-PDF.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/akcja-burza>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/akcja-burza/102499,Burza.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/akcja-burza/92648,Decyzja.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/akcja-burza/88622,Major-Adolf-Pilch-Gora-Dolina-dowodca-Zgrupowania-Stolpeckiego-AK.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/akcja-burza/75104,Lesniak.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/akcja-burza/85213,Sowiecka-przyjazn-czyli-jak-rozbrojono-oddzialy-AK-z-Obwodu-Hrubieszow-skoncentr.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/akcja-burza/71871,Kapelan-Jur-uczestnik-bitwy-pod-Pielaszowem-30-VII-1944-r.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/akcja-burza/84992,Burza-nadeszla-ze-wschodu.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/biblioteka-cyfrowa/biuletyn-ipn/biuletyn-ipn-od-2017/biuletyn-ipn-2019/53377,Biuletyn-IPN-7-82019-Powstanie-Warszawskie.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/43645,Wilenski-i-Nowogrodzki-Okreg-AK-w-walce-z-wladza-sowiecka-1944-1945.html>

<https://teologiapolityczna.pl/pawel-ukielski-powstanie-warszawskie-bylo-aktem-panstwowotworczym>

https://ipn.gov.pl/strony-zewnetrzne/wystawy/akcja_burza/index.html

<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/wystawy/83685,Wystawa-Polskie-Panstwo-Podziemne-do-pobrania-PLN.html>

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/zadania-i-cwiczenia-dla/158653,Polskie-Panstwo-Podziemne.html>

<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/wystawy/74767,Wystawa-Powstanie-Warszawskie-1944-Bitwa-o-Polske-do-pobrania.html>

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/infografiki-historyczn/138119,Polskie-Panstwo-Podziemne.html>

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/warszawa/materialy-edukacyjne/infografiki/143311,Armia-Krajowa.html>